

The logo for HIVA (Hogent Instituut voor Arbeid en Samenleving) features the letters 'HIVA' in a bold, white, sans-serif font. The letter 'I' is replaced by a vertical bar with a small orange square at the top and a small green square at the bottom.

ONDERZOEKSINSTITUUT VOOR **ARBEID EN SAMENLEVING**

K.U.LEUVEN

The logo for HOGENT features the text 'EQUALITY RESEARCH COLLECTIVE' in a small, white, sans-serif font stacked vertically on the left, and 'HOGENT' in a large, bold, white, sans-serif font on the right.

LEkker(s) Op School (LEOS)

Evaluatie van een pilootproject rond gezonde voeding
in acht Gentse kleuterscholen

4 december 2023

A large, faint, blue-toned image of a steering wheel is positioned on the left side of the slide, partially overlapping the text area.

Celine Mertens en Katrien De Maegd (HOGENT)
Evelien Storme, Emilie Franck en Ides Nicaise (HIVA)

1. Onderzoeksaanpak

We onderzoeken **gezonde, duurzame, betaalbare maaltijden** voor kleuters d.m.v. een **proeftuin en praktijkgericht onderzoek**.

Implementatievraagstuk

Hoe verloopt de implementatie van de verschillende scenario's in de kleuterscholen? Welke zijn kritische succesfactoren daarbij?

Impactvraagstuk

Op welke aspecten in de ontwikkeling en beleving van kinderen, ouders en andere betrokkenen heeft het project een positieve impact?

Armoedebestrijding

- Take-up van het aanbod
- Niet-stigmatiserend aanbod
- Financieel ontlasten van gezinnen

Ontwikkeling van kinderen

- Kennis van gezonde voeding
- Aanwezigheid op school
- Participatie in de klas
- Welbevinden van de kleuter
- Ouderbetrokkenheid
- Plezier van samen eten

Gezondheid en duurzaamheid

- Gezondheid van kinderen

Implementatie en randvoorwaarden

- Praktische ondersteuning van scholen
- Adequate infrastructuur
- Adequate administratie procedures
- Inspraak van scholen, ouders en kleuters

Kwalitatief

LITERATUURSTUDIE

- Wetenschappelijke literatuur rond maaltijden op school

KIND

- kindgesprekken over de beleving van de maaltijden en kennis van de voeding,
- observaties bij kinderen uit de tweede en derde kleuterklas tijdens eetmomenten,

KLAS & LEERKRACHT

- interviews bij leerkrachten over participatie en welbevinden van de leerlingen en de implementatie van het onderzoeksproject,

SCHOOL

- ouderbevraging, interviews met de directies en andere betrokken werknemers over het implementatieproces en de verwachte en waargenomen effecten,

SCHOOLOVERSCHRIJDEND

- lerende netwerken met de directie en andere medewerkers zoals bijvoorbeeld de brugfiguur.

Kwantitatief

IMPACTMETING van indicatoren omtrent participatie, aanwezigheden, en onbetaalde schoolfacturen naar sociaaleconomische status en thuistaal in de deelnemende scholen.

2. Proeftuin

Meer dan 600 kleuters genieten jaarlijks van...

Voor alle kleuters,
gratis of quasi-gratis

Met korting voor
kleuters uit
lage-inkomens
gezinnen

« Verrijking »
voor alle kleuters

Kostprijs per kind voor
gehele schooljaar 2022-2023

Kostprijs LEOS per kind per dag

Totale kostprijs

Kostprijs voor Stad Gent

Kostprijs voor ouders

Scenario gratis of goedkope* warme maaltijd voor alle kleuters

Maaltijd: €4.10 of €4.00*
Opvang: €0.70

Maaltijd: €4.10 of €3.20*
Opvang: €0.70

Maaltijd: €0.00 of €0.80*
Opvang: €0.00

Gemiddeld € 644

Scenario warme maaltijd met selectieve kortingen

Maaltijd: €3.10-€3.55
Opvang: €0.75- €0.80

Maaltijd: €2.56-€2.84
Opvang: €0.75-€0.80

Maaltijd: €0.00-€0.71
Opvang: €0.00

Gemiddeld € 619

Verrijking door pimpen van de brooddozen of 10-uurtje

€ 1.20-€ 1.60

€1.20-€ 1.60

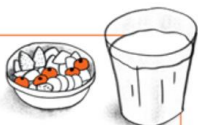
€0,00

€ 129 - € 232

WARM
MIDDAGMAAL

10-UURTJE

GEPIMPT
BROODDOOS

KOSTPRIJS

EQUALITY
RESEARCH
COLLECTIVE

HO
GENT

KU LEUVEN

3. Effecten

Armoedebestrijding

- Take-up van het aanbod
- Niet-stigmatiserend aanbod
- Financieel ontlasten van gezinnen

Bij kleuters en gezinnen:

- Varieert tussen <25% en 100% naargelang samenstelling schoolpopulatie en gekozen scenario
- Participatie aan warme maaltijden stijgt in bijna alle scholen
- Verlichting financiële stress bij (quasi-)gratis maaltijden
- Een aanbod voor alle kleuters heeft geen stigmatiserend effect

Bij school:

- Volume onbetaalde schoolfacturen daalt

Gezondheid en duurzaamheid

- Gezondheid van kinderen

Gezondheidsvaardigheden van kleuters:

- Gezonder en gevarieerder eetpatroon, meer en betere voeding

Effecten bij gezinnen:

- Sensibilisatie van ouders: leereffecten (maar blijft gevoelig)
- Meer positieve attitudes van kleuters t.a.v. eten thuis
- Evolutie in eetgewoontes van gezinnen/ quality-time

Ontwikkeling van kinderen (1/2)

- Kennis van gezonde voeding
- Aanwezigheid op school
- Participatie in de klas
- Welbevinden van de kleuter
- Ouderbetrokkenheid
- Plezier van samen eten

Bij kleuters:

- Betere kennis en attitudes t.a.v. diverse voeding
- Maaltijd als sociaal leren (~ samen eten)
 - Plezier in het samen eten
 - Meer en beter eten
 - Meer proeven van (nieuwe) voeding
- Participatie en welbevinden in de klas
 - Voorlopig geen waarneembare effecten
- Eetplek, profiel en inbreng begeleider, visie op eetmoment
 - Gunstige effecten: meer ontspannen sfeer, meer tijd om te eten, meer ruimte tot initiatief, meer praten over voeding, meer proeven

Ontwikkeling van kinderen (2/2)

- Kennis van gezonde voeding
- Aanwezigheid op school
- Participatie in de klas
- Welbevinden van de kleuter
- Ouderbetrokkenheid
- Plezier van samen eten

Aanwezigheid bij kleuters:

- Beperkt maar gunstig indirect effect
- “Verrijkingsaanbod” tijdens ochtend lijkt tijdige aanwezigheid te stimuleren

Bij gezinnen:

- Geen effect op algemene ouderbetrokkenheid. Wel deelname ouders aan activiteiten georganiseerd in het kader van LEOS

Implementatie en randvoorwaarden

- Praktische ondersteuning van scholen
- Adequate infrastructuur
- Adequate administratie procedures
- Inspraak van scholen, ouders en kleuters

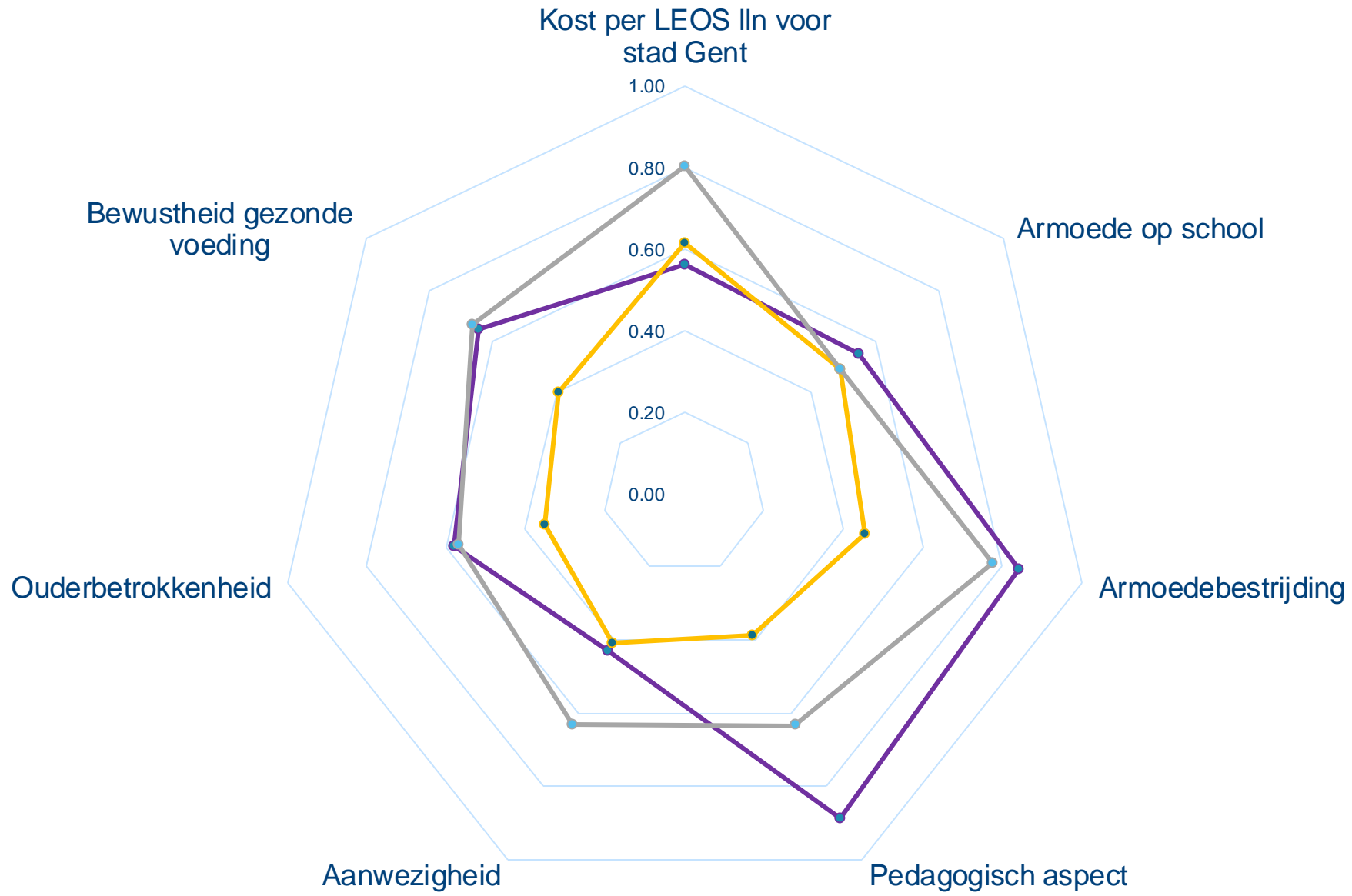
Implementatie in scholen:

- Veeleisend qua financiële en menselijke investering, tijd en flexibiliteit
- Belang van een centraal aanspreekpunt
- Dagelijks aanbod
- Voedingsadvies om gezondheid van aanbod te versterken & belang van lekker/ aangepaste voeding (vb. allergie en culturele diversiteit)

4. Kosten-baten analyse

—●— Korting alle leerlingen - warme maaltijd —●— Korting bepaalde leerlingen - warme maaltijd —●— Verrijking

5. Aanbevelingen

Investeren in gezonde voeding op school **verdient zichzelf minstens dubbel terug:**

- (1) door een betere gezondheid bij kinderen en later op volwassen leeftijd
- (2) door het doorbreken of voorkomen van armoede
- (3) door minder kosten en meer welvaart op lange termijn

Een **beleid gericht op gezonde voeding op school** bestaat uit:

- (1) financiële ondersteuning,
- (2) logistieke ondersteuning én
- (3) een pedagogische omkadering - pedagogische maaltijd

Een integrale strategie vergt samenwerking tussen verschillende beleidsdomeinen (onderwijs, welzijn, gezondheid...) en bevoegdheidsniveaus (lokaal, Vlaams, federaal)

Boven bepaalde concentratiegraad van kansarmoede:

- (quasi-)gratis warme maaltijden voor iedereen
- voorkeur voor warme maaltijden, afhankelijk van de mogelijkheden
- alternatief: koude maaltijd, 10-uurtje of ontbijt

Beneden de vastgelegde concentratiedrempel: **verrijkingsscenario**

Selectieve kortingen zijn aantrekkelijker vanuit budgettair oogpunt, maar minder effectief

- take-up bij kansarme kinderen ligt lager door de stigmatisering, informatie- en administratieve obstakels;
- meer kansrijke kinderen worden niet bereikt
- bijhorende administratieve lasten voor de scholen;
- een schoolbrede, multicomponent benadering is in zo'n context moeilijk te realiseren

Met dank

Celine Mertens en Katrien De Maegd (HOGENT)
Evelien Storme, Emilie Franck en Ides Nicaise (HIVA)